



LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE

Godkännande av vissa bestämmelser i fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen

1994-95

1993-94

nr 1

RP nr 9

SAMMANFATTNING

Republikens presidents förslag

Republikens president föreslår att lagtinget ger sitt bifall till att lagen om godkännande av vissa bestämmelser i fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen träder i kraft i landskapet Åland till de delar fördraget innebär en avvikelse från självstyrelselagen.

Utskottets förslag

Utskottet föreslår att lagtinget lämnar det begärda bifallet så att även Åland kommer att omfattas av Finlands anslutningsavtal med Europeiska unionen. Samtidigt anför utskottet i betänkandet synpunkter på anslutningsavtalet jämte bilagor och på konsekvenserna för Ålands del av en anslutning till unionen.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

Ärendets bakgrund

Vid konferensen på Korfu den 24 juni 1994 undertecknades fördraget om Norges, Österrikes, Finlands och Sveriges anslutning till Europeiska unionen (*anslutningsfördraget*). Genom detta anslutningsfördrag blir Finland fördragsslutande part i alla de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen, nämligen fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen, fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

Enligt anslutningsfördragets artikel 28 skall de tre fördragen tillämpas på Åland endast om Finland i samband med ratifikationen av anslutningsfördraget avger en förklaring om att fördraget skall tillämpas på Åland. För att Finland skall kunna ge en sådan förklaring krävs ett förfarande enligt 59 § 1 mom. självstyrelselagen. Fördraget blir gällande i landskapet endast om därom stiftas en lag i den ordning som stadgas i 67 och 69 § riksdagsordningen samt 69 § självstyrelselagen. Lagtingets beslut skall fattas med en majoritet om minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

Till anslutningsakten har fogats bilagor och protokoll vilka utgör en oskiljaktig del av

anslutningsakten. I ett särskilt protokoll nr 2 (*Ålandsprotokollet*) ingår bestämmelser om hur de tre grundläggande fördragen skall tillämpas på Åland om Finland avger den ovan berörda förklaringen att fördragen skall avse även Åland. Ålandsprotokollets innehåll och betydelse berörs närmare nedan.

I samband med undertecknandet av det egentliga anslutningsfördraget undertecknades även en s.k. slutakt, i vilken uppräknas alla de akter som har samband med anslutningen. I slutakten ingår också de förklaringar som unionens nuvarande medlemsstater och de nya medlemsstaterna tillsammans och separat har gett. De nuvarande medlemsstaterna har avgett en förklaring (*förklaring 32*) om Åland, som avser bestämmelserna om rösträtt och valbarhet vid kommunala val på Åland.

Avsikten är att anslutningsfördraget skall träda i kraft den 1 januari 1995 förutsatt att samtliga parter före detta datum hos Italiens regering anmält om ratifikation. För att Finland skall kunna ratificera anslutningsfördraget krävs riksdagens bifall. För att avge förklaringen om att fördraget skall tillämpas på Åland krävs dessutom att lagtinget lämnat sitt bifall till lagen om godkännande av vissa bestämmelser i fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen.

Konsekvenserna av ett EU-medlemskap på landskapets lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet

Ett medlemskap i Europeiska unionen för Finland inklusive Åland påverkar inte självstyrelselagens bestämmelser om behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet. Hur gemenskapsrätten tillämpas och verkställs på Åland avgörs således i enlighet med självstyrelselagens nuvarande bestämmelser.

Däremot innebär ett medlemskap i EU att medlemsstaterna överför lagstiftningsbehörighet och andra befogenheter på vissa sakområden till gemenskaperna. Till de delar dessa områden faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet, innebär detta att en del av lagtingets lagstiftande makt överförs till EU:s lagstiftande organ medan delar av förvaltningen förs från landskapsstyrelsen till EU:s motsvarande organ. Självstyrelselagens 59 § om lagtingets bifall tillämpas således inte beträffande EG-rättsakterna.

I ärenden som hör till de s.k. andra och tredje pelarna, utrikes- och säkerhetspolitik samt rätts- och inrikesfrågor, är det inte fråga om överstatlighet utan om samverkan mellan regeringar där enhällighet gäller för beslutsfattandet.

EG:s rättsakter inom de områden som omfattas av gemenskapsrätten består av förordningar, direktiv och beslut. EG-förordningarna blir direkt tillämpliga i

medlemsstaterna och därmed även på Åland om lagtinget beslutar att landskapet skall anslutas till unionen. EG-direktivens bestämmelser skall genomföras (implementeras) i medlemsstaternas lagstiftning och därmed även i landskapslagstiftningen inom viss tid efter det att de trätt i kraft. Det ankommer med andra ord på landskapet att se till att landskapslagstiftningen inte strider mot EG-förordningar, att sådana kompletterande bestämmelser som förutsätts i EG-förordningar utfärdas i landskapet samt att EG:s direktiv och beslut genomförs. Besluten är huvudsakligen av administrativ natur och binder dem de berör.

Landskapets inflytande i den nationella beslutsprocessen

I sitt meddelande nr 1/1994-95 redogör landskapsstyrelsen för de förslag till hur landskapet Åland skall delta i det nationella beslutsfattandet i EU-ärenden som en av justitieministeriet tillsatt arbetsgrupp (Jääskinen-gruppen) uppgjort. Gruppens förslag, som innebär att ett nytt 9a kap. om ärenden som gäller Europeiska unionen fogas till självstyrelselagen, innebär i korthet följande:

- * landskapet skall underrättas om ärenden som bereds inom EU:s organ om de faller inom landskapets behörighet eller saken annars har särskild betydelse för landskapet
- * landskapsstyrelsen skall ha rätt att delta när EU-ärenden bereds vid statsrådet, vilket sker i olika arbetsgrupper och sektioner
- * lantrådet skall ha rätt att bli hörd av sådana ministerutskott som behandlar för Åland viktiga EU-ärenden
- * vid varje ministerium skall utses en tjänsteman med särskilt ansvar för åländska frågor
- * landskapsstyrelsen skall formulera Finlands nationella ställningstaganden vid tillämpningen av EU:s gemensamma politik beträffande Åland när ärendena faller under landskapets behörighet
- * vid Finlands permanenta EU-mission i Bryssel skall landskapsstyrelsen kunna tillsätta en egen specialrådgivare som förmedlar information till landskapet i aktuella frågor
- * den åländska riksdagsmannen bereds i egenskap av företrädare för Ålands valkrets rätt att alltid närvara vid stora utskottets sammanträden vilket är av betydelse utgående från att stora utskottet skall fungera som riksdagens integrationsutskott.

Utöver ovannämnda frågor som gäller det nationella beslutsfattandet i EU-ärenden föreslår arbetsgruppen att Åland skall vara representerat i EU:s regionkommitté (se nedan).

Utskottet konstaterar att de föreslagna möjligheterna för landskapet att delta i den nationella beredningen av EU-ärenden i allt väsentligt tillgodoser landskapets intressen. Landskapet får möjlighet att i ett tillräckligt tidigt skede påverka frågorna och tillföra beredningen specifika åländska synpunkter. Lantrådets och övriga landskapsstyrelseledamöters rätt att närvara vid ministerutskottens sammanträden beaktar de nödvändiga politiska påverkningsmöjligheterna. Också rätten att självständigt utforma planer och program understryker landskapets egen behörighet och ger särskilda möjligheter till att åländska särförhållanden inom exempelvis jordbruks- och regionalpolitiken blir beaktade.

Utskottet konstaterar att deltagandet i beredningen av EU-ärenden kommer att ställa nya krav på landskapsförvaltningen. Landskapsstyrelsens avsikt är att tillämpa ett decentraliserat förvaltningsförfarande som innebär att envar enhet inom landskapsförvaltningen har ansvar för bevakningen av EU-ärenden inom dess uppgiftsområde, huvudsakligen med stöd av befintliga resurser. Utskottet konstaterar dock att deltagandet i beredningen av vissa typer av EU-ärenden kan få en sådan omfattning att resursförstärkningar inom några av landskapsförvaltningens enheter kan bli nödvändiga, vilket landskapsstyrelsen även noterar i allmänna motiveringen till budgetförslaget för år 1995.

Förslaget om en specialrådgivare vid Bryssel-representationen innebär att landskapsstyrelsens tidigare framförda önskemål förverkligas. Rådgivaren skall avlönas av landskapet och lyda under representationens organisation samt enligt den kutym som tillämpas beträffande specialtjänstemän utsedda av ministerier och ämbetsverk ha till uppgift att förmedla information till landskapet om arbetet vid EU:s institutioner. Landskapsstyrelsen får genom förslaget en värdefull kontaktkanal som gör det möjligt att i ett tidigt skede bevaka åländska intressen vid beredningen av nya EG-rättsakter och som också underlättar informationsutbytet i bägge riktningar mellan Åland och Bryssel.

Åländskt inflytande i EU:s institutioner

Landskapsstyrelsen har i flera sammanhang, senast i meddelandet nr 2/1993-94, understrukt sina krav om en åländsk representation i Europaparlamentet så att en av de 16 ledamöter Finland enligt anslutningsfördraget får rätt att utse skall väljas från Åland. Utskottet konstaterar att eftersom lagstiftningsmakt genom inträde i EU övergår från såväl riksdagen som lagtinget till EU:s institutioner, så måste båda dessa parlament kompenseras härför genom inflytande i institutionerna. För statsmaktens del sker detta

genom representation i ministerrådet och EU-parlamentet samt övriga samarbetsorgan. EU:s lagstiftningsmakt utövas huvudsakligen av ministerrådet med viss medverkan från EU-parlamentets sida.

För att möjliggöra ett åländskt inflytande också under behandlingen i EU:s organ och inte bara i beredningsskedet (se ovan) måste enligt utskottets mening kravet på att Åland blir representerat i EU-parlamentet tillgodoses. Utskottet finner det beklagligt att de åländska önskemålen inte kunde beaktas då propositionen om sättet att välja Finlands representanter i Europaparlamentet utarbetades. Av regeringens proposition i ärendet (nr 297/94) framgår att Finland omedelbart skall inleda förhandlingar om en sjuttonde plats i parlamentet som reserveras för Åland. Utskottet förutsätter att regeringen med kraft framför dessa önskemål och att landskapsstyrelsen fortsätter bevakningen av frågan.

Landskapsstyrelsen har i olika sammanhang framfört önskemål om åländsk representation i EU:s regionkommitté. Kommittén består av 189 företrädare för lokala och regionala organ, varav 9 kommer att väljas från Finland. Regionkommittén har uppgifter i anslutning till bl.a. strukturfonderna och den regionala utvecklingsfonden samt beträffande stimulansåtgärder inom utbildning, kultur och folkhälsa. Kommittén betraktas som ett sätt att förverkliga den s.k. subsidiaritetsprincipen genom ett organ som har sin bas i regionala och lokala myndigheter. I det förslag till ändring av självstyrelselagen för Åland som uppgjorts av Jämskinen-gruppen ingår ett förslag om att till en av Finlands representanter i regionkommittén skall föreslås en kandidat som landskapsstyrelsen utser. Utskottet finner att landskapsstyrelsens önskemål på denna punkt tillgodosetts och konstaterar att den föreslagna representationen kan få stor praktisk betydelse ur åländsk synvinkel.

Utskottet vill slutligen framhålla att också åländska sökande på enahanda villkor som sökande från landet i övrigt skall kunna rekryteras till tjänstemannaposter inom EU:s institutioner och organ.

Ålandsprotokollet

Ålands folkrättsliga ställning

Enligt ingressen till Ålandsprotokollet skall de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen omfatta Åland med i protokollet angivna undantag "med hänsyn till Ålands särställning enligt folkrätten". I regeringens proposition (sid. 121) anges att hänvisningen till Ålands internationella ställning avser "garantierna i Nationernas Förbunds råds resolutioner av den 24 och 27 juni 1921 om den åländska befolkningens språk, kultur och svenska traditioner. I sitt utlåtande till utrikesutskottet över propositionen konstaterar riksdagens grundlagsutskott att passusen "förefaller att ha ett

vidare innehåll än karakteriseringen i propositionens motivering, enligt vilken med detta avses garantierna för den åländska befolkningens språk, kultur och svenska traditioner". Utrikesutskottet framhåller i sitt betänkande att "förhandlingsresultatet inte påverkar Ålands militärpolitiska status".

Enligt utskottets uppfattning bör Ålands särställning enligt folkrätten av hävd anses grundad på två beståndsdelar, nämligen dels Nationernas Förbunds råds beslut av den 24 och 27 juni 1921 och dels Ålands demilitarisering och neutralisering, som har sin grund i Ålandsservitutet från år 1856, och som kommer till uttryck i konventionen av den 20 oktober 1921 om icke-befästade och neutralisering av Ålandsöarna (Ålandskonventionen), traktaten mellan Finland och Sovjetunionen om Ålandsöarna av den 11 oktober 1940 samt fredsfördraget mellan Finland och vissa allierade stater från den 10 februari 1947. Samma tolkning har landskapsstyrelsen framfört bl.a. inför riksdagens utskott och i bilagan till sitt meddelande nr 1/1993-94 innefattande redogörelse för konsekvenserna för Ålands medlemskap i den Europeiska unionen.

Utskottet erinrar vidare om landskapsstyrelsens ställningstagande av den 17 juni 1993 enligt vilket en bindande sedvanerätt med avseende på Ålands demilitariserade och neutraliserade status uppstått till följd av statspraxis och härtill ansluten rättsuppfattning. Också Finlands ensidiga förklaring om Ålands speciella status som framfördes vid medlemsförhandlingarna, framförallt dess senare del (... "Åland är föremål för en hävdvunnen status enligt internationell rätt..."), innefattar demilitariseringen och neutraliseringen. En närmare utredning om detta ingår i bilagan till landskapsstyrelsens meddelande nr 2/1993-94.

Enligt utskottets bedömning innebär den omständigheten att Ålands särställning enligt folkrätten läggs till grund för bestämmelserna i Ålandsprotokollet en avsevärd förstärkning av Ålands folkrättsliga ställning. Utskottet anser det därför väsentligt att också demilitariseringen och neutraliseringen noteras i sammanhanget. Visserligen gäller EU-samarbetet idag inte säkerhetspolitiska frågor men ett betonde av Ålands särställning också i detta avseende är enligt utskottet av betydelse i det skede diskussioner vidtar om ett utrikes- och säkerhetspolitiskt samarbete enligt de riktlinjer Maastrichtfördraget innehåller.

Bestämmelser om jordförvärv och etableringsrätt

I Ålandsprotokollets artikel 1 medges Åland rätt att bibehålla inskränkningar i rätten för fysiska personer som inte har åländsk hembygdsrätt och för juridiska personer att förvärva och inneha fast egendom på Åland utan tillstånd av landskapsstyrelsen liksom inskränkningar i etableringsrätten och rätten att tillhandahålla tjänster för fysiska personer utan åländsk hembygdsrätt och för juridiska personer utan landskapsstyrelsens tillstånd.

Trots att sådana undantag innebär en avsevärd avvikelse från de grundläggande förutsättningarna för det europeiska samarbetet har bestämmelserna ansetts möjliga att bibehålla utgående från det nationalitetsskydd Ålandsöverenskommelsen avser att trygga. Artikelns baserar sig alltså på Ålands speciella folkrättsliga ställning.

Åland beviljades ett motsvarande undantag då EES-avtalet ingicks. Bestämmelserna i Ålandsprotokollet och i EES-avtalet skiljer sig dock på en punkt. I Ålandsprotokollet har intagits en s.k. stand still-klausul som knyter artikelns innebörd till de bestämmelser som var i kraft den 1 januari 1994. Det är således enligt utskottets bedömning inte möjligt att efter nämnda datum ytterligare skärpa den lagstiftning som gäller jordförvärv och etableringsrätt på Åland. Denna precisering kan komma att ha betydelse för utformningen av de nya landskapslagar om jordförvärv och näringsrätt som för närvarande ligger under behandling i lagtinget.

Skatteundantaget

Enligt Ålandsprotokollets artikel 2.a utesluts Åland från tillämpningsområdet för EG:s direktiv om omsättningsskatt och acciser. Därmed betraktas Åland som ett s.k. tredje land vad avser EG:s skatteunion. Undantaget i punkten innebär däremot inte att Åland står utanför EG:s tullunion.

Utskottet har funnit att Ålands ställning utanför harmoniseringen av omsättningsskatter och acciser och därmed landskapets ställning som tredje land enligt EG:s bestämmelser i detta avseende kan komma att kräva ett visst mått av formaliteter. Utskottet förutsätter ändå att diskussionerna mellan landskapsstyrelsen och riksmyndigheterna samt mellan Finland och EU leder till sådana arrangemang som inte i onödan försvårar varutrafiken mellan Åland och EU:s område i övrigt. Sådana lösningar är brådskande särskilt som tiden fram till den 1 december 1995 är ytterst kort och näringsidkare och andra berörda redan nu borde haft kännedom om de praktiska arrangemangen visavi skattegränsens administrativa krav.

Utskottet noterar att artikel 2a stadgar att Åland skall anses vara tredje land respektive nationellt område enligt bestämmelserna i de direktiv som anges i protokollet. De lösningar som gäller för de europeiska områden som enligt dessa rådskdirektiv står utanför EG:s skatteunion är intressanta som modell för de juridiska och praktiska lösningarna av regelverk och administration som anknyter till skattegränsen eftersom man i de nämnda områdena uppnått flexibla lösningar.

Skatteundantaget i Ålandsprotokollet syftar till att bevara en livskraftig åländsk ekonomi. Vid utformningen av protokollet har man inte heller ansett att undantaget i sig skall återverka negativt på EU:s intressen eller på dess gemensamma politik. Det är därför

enligt utskottet viktigt att undantaget får ett reellt innehåll som förverkligar syftet att bevara och stärka den åländska ekonomin.

Ett viktigt syfte med Ålandsprotokollets skatteundantag är att kunna bibehålla den skattefria försäljningen inom trafiken mellan Åland och Sverige även efter den 1 juli 1999 då den upphör inom gemenskapen i övrigt. Skatteundantaget innebär dock enligt sin lydelse även möjligheter till tax-freeförsäljning på linjer till riket från början av år 1995. Utskottet konstaterar att undantagets syfte är att bibehålla och vidareutveckla förutsättningarna för tillräckliga och konkurrenskraftiga trafikförbindelser till och från Åland.

Likabehandling

I Ålandsprotokollets artikel 3 förpliktas Finland att se till att alla fysiska och juridiska personer i medlemsstaterna likabehandlas på Åland. En motsvarande bestämmelse ingår redan i EES-avtalet, dock med den skillnaden att den förpliktar endast myndigheterna på Åland.

Ikke-diskrimineringsprincipen är en av de bärande grunderna för hela EU-rätten. Enligt utskottets åsikt finns det mot den bakgrunden skäl att granska huruvida bestämmelserna i självstyrelselagens 7 och 8 §§, som knyter hembygdsrätten till innehav av finskt medborgarskap, möjligen kan stå i konflikt med ikke-diskrimineringsprincipen och därmed även med artikel 3 i Ålandsprotokollet.

Frågan behandlas kort i Palmgren-gruppens betänkande. Där anförs att "...hembygdsrättens knytning till ett finskt medborgarskap har inte ansetts vara en diskriminering av medborgare i de övriga medlemsstaterna. Diskrimineringsförbudet innebär dock att finska medborgare som inte har hembygdsrätt inte får behandlas bättre än andra unionsmedborgare...".

Enligt utskottets åsikt finns det skäl att anta att ikke-diskrimineringsprincipen kan åberopas som grund för att alla unionsmedborgare, oberoende av medborgarskap, skall beviljas åländsk hembygdsrätt om de i övrigt fyller villkoren härför. Å andra sidan kan detta göras endast till den del hembygdsrätten är knuten till rättigheter som berörs av gemenskapens regler, d.v.s. för närvarande jordförvärv, rätt till näringsutövning samt rösträtt och valbarhet i kommunala val. Övriga rättigheter, närmast rösträtt och valbarhet i lagtingsval samt befrielsen från värnplikt, berörs däremot inte av EU:s regelverk.

Med beaktande av det anförda finner utskottet att frågan om hembygdsrättens anknytning till finskt medborgarskap kräver fortsatta överväganden och utredningar i syfte att möjliggöra beviljande av hembygdsrätt för medborgare i EU-staterna.

Rösträtt och valbarhet i kommunala val

Rösträtten och valbarheten i parlamentsval i medlemsländerna omfattas inte av EU:s regelverk. Varje land beslutar således suveränt om rösträtt och valbarhet till de lagstiftande församlingarna. Några återverkningar på rösträtten och valbarheten i lagtingsvalen får en anslutning till EU sålunda inte för Ålands del.

Däremot innehåller Maastrichtfördraget bestämmelser om ett s.k. unionsmedborgarskap som ger en unionsmedborgare rösträtt och valbarhet i kommunala val i den medlemsstat där vederbörande är bosatt. Några beslut om genomförande av kommunal rösträtt och valbarhet i EU:s medlemsländer har dock tillsvidare inte fattats. Avsikten är att ett direktiv skall antas som skall genomföras av medlemsstaterna före utgången av år 1995.

Till den s.k. slutakten som undertecknades på Korfu den 24 juni 1994 har fogats ett antal s.k. förklaringar. En av dessa förklaringar (nr 32) är avgiven av de nuvarande medlemsstaterna i EG och har beteckningen "Förklaring om Åland". Av denna förklaring framgår att unionen konstaterar att artikel 8 b.1 i Romfördraget gör det möjligt att tillgodose Finlands önskemål vad avser rösträtt och valbarhet vid kommunala val på Åland. I det fall även Åland ansluts till unionen skall EU:s råd inom sex månader vid behov bestämma villkoren för tillämpning av artikeln "på Ålands särpräglade situation".

Den förklaring som de nuvarande medlemsstaterna i EG avgett bör enligt utskottets uppfattning möjliggöra att kravet på åländsk hembygdsrätt för rösträtt och valbarhet i kommunala val på Åland bibehålls. Vill man från EG:s sida uppställa villkor för tillämpningen av sina bestämmelser skall detta ske inom sex månader från Finlands anslutning.

Utskottet konstaterar samtidigt att den arbetsgrupp inom justitieministeriet (Palmgren-gruppen) som utrett behovet av ändringar i självstyrelselagen föreslagit en ändring som gör det möjligt att i landskapslag medge kommunal rösträtt och valbarhet åt medborgare i Europeiska unionens medlemsstater. Förslaget har motiverats med en strävan att förhindra diskriminering inom EU. Utskottet konstaterar att det i 1993 års självstyrelselag intogs en bestämmelse om att medborgare i de nordiska staterna genom bestämmelser i landskapslag kan medges rösträtt och valbarhet i kommunala val. Denna bestämmelse i självstyrelselagen har nyligen materialiserats genom en ändring av 14 § kommunallagen (59/94). Enligt utskottets åsikt bör man, på samma grunder som nordiska medborgare medges rösträtt och valbarhet, även kunna medge medborgare i EU:s medlemsstater samma rätt. Om 67 § självstyrelselagen och 14 § kommunallagen bibehålls i nuvarande lydelse innebär det att vissa EU-medborgare (nordiska medborgare) särbehandlas framom andra EU-medborgare.

Lagtingets inflytande på beredningen av EU-ärenden

Om lagtinget beslutar att Åland skall anslutas till den Europeiska unionen innebär detta inte någon principiell förändring beträffande lagstiftningsbehörigheten mellan landskapets och rikets lagstiftande organ. Däremot avstår samtliga medlemsstaters lagstiftande organ från delar av sin lagstiftningsmakt till förmån för EU:s organ. Till skillnad från EES-samarbetet blir EG-rättsakterna direkt tillämpliga medan EES-rättsakterna betraktades som internationella avtal till vilka lagtinget i förekommande fall skall ge sitt bifall.

Redan i samband med att lagtinget biföll EES-avtalet diskuterades frågan om hur lagtinget i ett förberedande skede skall ges inflytande på planerade EES-rättsakter inom landskapets behörighetsområden (se lagutskottets betänkande nr 7/1992-93 med anledning av landskapsstyrelsens meddelande nr 4/1991-92). Enligt utskottets åsikt är det viktigt att lagtingets inflytande på kommande EU-rättsakter tryggas och att ändamålsenliga former för hur detta inflytande skall utövas övervägs.

I olika staters parlament har varierande men dock ganska näraliggande system införts för att garantera att parlamenten ges ett inflytande på nya EG-rättsakter i syfte att bibehålla ett nationellt politiskt inflytande på den lagstiftning som genom EU-medlemskapet överlåtit till EG:s institutioner. I Danmark, som sedan 1972 har varit medlem av EG, har Folketinget inrättat ett särskilt s.k. marknadsutskott där vederbörande ministrar inför förhandlingar med EU-organen delger utskottsmedlemmarna sina förhandlingsmål samt erhåller synpunkter och direktiv från utskottets medlemmar. I Finlands riksdag kommer stora utskottet att verka som ett integrationsutskott i vilket riksdagen och regeringen samverkar inför förhandlingar och beslut i Bryssel. Stor vikt har lagts vid att utskottets sammansättning har tillräcklig politisk tyngd samt att medlemmarna representerar sakkunskap från riksdagens olika övriga utskott. I Sveriges riksdag kommer att inrättas en EU-nämnd med motsvarande uppgifter som i Danmark och Finland.

Utskottet utgår från att landskapsstyrelsen i enlighet med förslagen i Jääskinen-gruppens betänkande framdeles kommer att få information om ärenden som bereds inom Europeiska unionens organ och som hör till landskapets behörighet eller annars har betydelse för landskapet. Lantrådet, landskapsstyrelsens medlemmar och berörda tjänstemän kommer även att delta i olika ministerutskotts och arbetsgruppers förberedande behandling av EU-ärenden. För att bibehålla lagtingets inflytande på den bindande normgivningen är det enligt utskottet nödvändigt att finna former för en kommunikation mellan landskapsstyrelsen och lagtinget i EU-ärenden. Med tanke på lagtingets arbetsformer och arbetstider samt på den tidspress under vilken beredningen av EG-rättsakter ofta bedrivs, är det nödvändigt att umgänget mellan lagtinget och landskapsstyrelsen ordnas smidigt och utan onödig byråkrati.

Landskapsstyrelsen kommer på samma sätt som i EU:s medlemsstater i övrigt och i enlighet med Jääskinen-gruppens förslag till ändringar i självstyrelselagen att ha huvudansvaret för beredningen av EU-ärenden för åländsk del. Om ärendena ligger under lagtingets behörighet bör landskapsstyrelsen samverka med lagtinget innan landskapsstyrelsen delger regeringen sina synpunkter för vidare befordran till de beslutande organen i Bryssel. Genom att erhålla upplysningar om aktuella frågor och delge landskapsstyrelsen synpunkter på dem kan lagtinget bevara sitt inflytande på normgivningen samtidigt som parlamentariska och demokratiska principer iakttas.

Utskottet avser att senare, i samband med behandlingen av meddelandet nr 1/1994-95, närmare beröra under vilka former lagtingets inflytande på beredningen av EU-ärenden bäst tryggas.

Folkomröstningar

Utskottet noterar att lagtingets beslut i detta ärende föregåtts av två olika folkomröstningar, den nationella omröstningen den 16 oktober 1994 och den särskilt för Åland arrangerade omröstningen den 20 november 1994.

I den riksomfattande omröstningen, där samma rösträttskriterier som i riksdagsmannaval tillämpades, avgavs 51,9 procent av de godkända rösterna från de i landskapet bosatta röstberättigade till förmån för anslutning till EU medan 48,1 procent avgavs mot en anslutning. Den fråga som besvarades i omröstningen lydde: "Bör Finland bli medlem av Europeiska unionen i enlighet med det avtal som förhandlingarna har lett till?" Deltagandet i folkomröstningen uppgick till 61,0 procent av de i valkretsen bosatta väljarna.

I den särskilda åländska folkomröstningen skulle de röstberättigade besvara frågan: "Skall Åland anslutas till Europeiska unionen enligt det förhandlingsresultat som uppnåtts?" Röstberättigade var alla som har rösträtt i lagtingsval. Av de godkända rösterna avgavs 73,6 procent till förmån för ja-alternativet och 26,4 procent för nej-alternativet. Deltagandet i omröstningen uppgick till 49,1 procent av de röstberättigade.

LAGSTIFTNINGSORDNINGEN

Om ett internationellt fördrag som Finland ingår innehåller en bestämmelse som står i strid med självstyrelselagen blir enligt 59 § 1 mom. självstyrelselagen denna bestämmelse gällande i landskapet endast om därom stiftas en lag i den ordning som stadgas i 67 och 69 § riksdagsordningen samt i 69 § självstyrelselagen.

Romfördraget innebär att lagtingets lagstiftningsbehörighet enligt bl.a. 18 § 15, 16, 17,

22 och 23 punkterna i självstyrelselagen och viss till dessa områden (jord- och skogsbruk, jakt och fiske, veterinärväsendet, näringsverksamhet, främjande av sysselsättningen m.fl.) knuten förvaltningsbehörighet som avses i 23 § överförs till unionens institutioner. Redan av dessa anledningar krävs sålunda det lagstiftningsförfarande som 59 § 1 mom. självstyrelselagen anger. Den lag som enligt 59 § 1 mom. skall stiftas är i detta fall den i republikens presidents framställning avsedda lagen om godkännande av vissa bestämmelser i fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen.

Hänvisningen till 69 § självstyrelselagen innebär att beslutet om bifall till presidentens framställning i lagtinget skall fattas med en majoritet om minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

Lämnar lagtinget sitt bifall med erforderlig kvalificerad majoritet innebär detta att regeringen vid ratifikationen av anslutningsfördraget i enlighet med dess artikel 28 anmäler att fördraget även skall omfatta Åland i enlighet med det i fördraget anslutna protokollet 2 (Ålandsprotokollet). Beslutar lagtinget att inte ge sitt bifall eller uppnås inte tillräcklig majoritet kommer anslutningsfördraget inte att omfatta Åland som därmed står utanför Europeiska unionen.

ÄRENDETS BEHANDLING

Lagtinget har den 26 september 1994 inbegärt lagutskottets yttrande över framställningen.

Lagtinget har i ärendet hört lantrådet Ragnar Erlandsson, t.f. kanslichefen Peter Lindbäck och t.f. lagberedningschefen Lars Karlsson. Utskottet har inhämtat utlåtanden från finansutskottet, näringsutskottet, kulturutskottet och social- och miljöutskottet, vilka biläggs betänkandet. Dessutom har utskottet under tiden 7-9.11.1994 företagit en studieresa till Bryssel, där utskottet sammanträffat med företrädare för Europeiska unionens organ samt Finlands ständiga representation vid Europeiska unionen.

I ärendets avgörande behandling deltog ordföranden Sune Eriksson, vice ordföranden Sundback, ledamöterna Christer Jansson och Sirén samt ersättaren Sjöstrand.

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Utskottet har i det föregående inte i detalj granskat olika aspekter på Ålands eventuella anslutning till Europeiska unionen. Utskottet har i betänkandet koncentrerat sig på ur dess synvinkel väsentliga frågor och får i övrigt hänvisa till de utredningar och

detaljuppgifter som ingår i de tre meddelanden landskapsstyrelsen tidigare överlämnat till lagtinget (nr 1 och 2/1993-94 och nr 1/1994-95), till den regeringsproposition nr 135/1994 som fogats till republikens presidents framställning i detta ärende samt till de utlåtanden lagtingets övriga specialutskott lämnat till lagutskottet.

På basen av den utredning utskottet inhämtat anser utskottet att landskapets intresse och framtida utveckling bäst främjas av att Åland, samtidigt som landet i övrigt, ansluts till Europeiska unionen. Utskottet konstaterar samtidigt, som i betänkandet också nämnts, att några för deltagande i Europasamarbetet viktiga frågor ännu inte fått en för Åland tillfredsställande lösning, däribland representationen i Europaparlamentet. Utskottet föreslår därför att lagtinget godkänner en särskild kläm härom.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet, som konstaterar att lagtingets beslut skall fattas i den ordning 69 § 1 mom. självstyrelselagen förutsätter,

att Lagtinget ger sitt bifall till att den ovannämnda lagen träder i kraft i landskapet Åland till de delar fördraget innebär avvikelser från självstyrelselagen.

Utskottet föreslår vidare

att Lagtinget förutsätter att Ålands folk tillerkänns rätt att välja en egen parlamentsledamot för att tillgodose det självstyrda Ålands politiska inflytande i Europaparlamentet.

Mariehamn den 23 november 1994

Ordförande

Sune Eriksson

Sekreterare

Lars Ingmar Johansson

ÅLANDS LAGTING

Till lagutskottet

från finansutskottet

ÄRENDETS BEHANDLING

Lagutskottet har den 17 oktober 1994 inbegärt finansutskottets utlåtande i anledning av att lagtinget tidigare inbegärt lagutskottets yttrande över republikens presidents framställning nr 9/1993-94. Framställningen gäller regeringens proposition till riksdagen om godkännande av vissa bestämmelser i fördraget om Finlands anslutning till den europeiska unionen (RP 135/1994).

Lagutskottet har av finansutskottet begärt utlåtande rörande följande frågor inom utskottets verksamhetsområde:

- * angående särskilda verkningar eller synpunkter för Åland i anledning av anslutningsavtalen och ett finländskt medlemskap (hänvisning till ovannämnda regeringspropositions femte avsnitt),
- * angående det s.k. Ålandsprotokollet, samt
- * angående utskottets uppfattning om vilken lagtingets ståndpunkt i EU-frågan borde bli.

Utskottet har i saken hört:

- * lantrådet Ragnar Erlandsson och kanslichefen Peter Lindbäck i samband med lagutskottets gemensamma möte med övriga utskottsordföranden den 26 oktober 1994, samt
- * finanschefen Dan E. Eriksson.

Utskottet har, förutom ovannämnda regeringsproposition, vid givandet av utlåtande, haft tillgång till följande utredningar:

- * utrikesutskottets betänkande över regeringens EU-proposition
- * utlåtandena i frågan från riksdagens samtliga utskott till utrikesutskottet
- * förslaget till budget för landskapet Åland 1995

- * regeringens budgetproposition för år 1995
- * betänkandet uppgjort av den s.k. Palmgren-gruppen "Översyn av självstyrelselagen för Åland med anledning av ett EU-medlemskap", Helsingfors 1994
- * betänkandet uppgjort av den s.k. Jääskinen-gruppen om "Vårt deltagande i det nationella beslutsfattandet i EU-ärenden", Helsingfors 1994
- * betänkandet uppgjort av den s.k. Olsson-gruppen "Åländska skattegruppens betänkande", Helsingfors 1994
- * landskapsstyrelsens meddelanden nr 1 och 2/1993-94 samt nr 1/1994-95, om konsekvenser av ett medlemskap eller ett icke-medlemskap i den europeiska unionen.

I ärendets avgörande behandling deltog ordföranden Magnus Lundberg, vice ordföranden Tuominen, ledamöterna Bengtz och Sjölund samt ersättaren Harry Eriksson.

UTSKOTTETS UTLÅTANDE

Särskilda verkningar eller synpunkter för Åland vid ett EU-medlemskap

Kort om statsbudgeten

I både regeringens EG-proposition och budgetförslag redogörs för gemenskapens finansieringssystem, principerna för uppgörandet av unionens budget, budgetförfarandet och för hur unionsmedlemskapet beräknas inverka på statsbudgeten och den övriga hushållningen. Beträffande verkningarna för staten konstateras att skyldighet att betala avgifter till EG-budgeten som dels grundar sig på underlaget för mervärdesskatten, dels på bruttonationalinkomsten enligt gällande gemenskapslagstiftning, uppstår. De tullar och jordbruksavgifter som uppbärs till EG kommer inte längre att antecknas som inkomster för staten. Således uppstår nya utgifter samtidigt som vissa inkomstkällor upphör.

Vid sidan av nämnda verkningar uppstår förändringar i intäkterna såtillvida att nya inkomstkällor även tillkommer. Närmast är det fråga om alla de stöd som erhålls från EG:s strukturfonder. Dessa finansieras direkt över gemenskapens budget och avser utgivandet av bidrag till medlemsländerna för regional-, sysselsättnings- och strukturpolitiken.

Härutöver påverkar ett medlemskap också till vissa delar den finska statsbudgetens struktur och hushållning utanför budgeten.

Återverkningar på avräkningssystemet

Utskottet har noterat att den arbetsgrupp som fungerat under Sten Palmgrens ledning anser att ett medlemskap i EU inte i sig medför ett behov att ändra själva avräkningssystemet i självstyrelselagen. Däremot bedömer gruppen att de förändringar

av uppbyggnaden och strukturen i statens budget som förorsakas av medlemskapet i framtiden kan medföra ett behov av förändring av avräkningsgrunden enligt 47 § självstyrelselagen. Arbetsgruppen anser tillika att det nuvarande förfarandet för en ändring av avräkningsgrunden kan visa sig vara osmidigt.

Utskottet bedömer likaså att ett medlemskap närmast kan få återverkningar på avräkningsgrunden med hänsyn till de ändringar som aktualiseras visavi uppbyggnaden av statsbudgeten och hushållningen utanför budgeten. Utskottet tar däremot inte i detta skede ställning till frågan om huruvida tillvägagångssättet för en ändring av avräkningsgrunden kan visa sig bli omständigt.

Återverkningar på landskapsbudgeten

Med hänsyn till grunderna för landskapets ekonomi, det nuvarande avräkningssystemet och fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet, får ett finländskt medlemskap inklusive landskapets eventuella bifall automatiskt återverkningar på landskapets hushållning.

Utskottet konstaterar att det förslag till budget för landskapet för år 1995 som överlämnats till lagtinget, innehåller ändringar i såväl budgetens inkomst- som utgiftssida. Som nya inkomster upptas under ett centralt moment sådana medel som härrör från EG-finansieringen. Tillsvidare kommer dessa medel att kanaliseras via statsbudgeten. Fråga är om medel i gemenskapens budget, vilka efter diskussioner mellan riket och landskapet om fördelningen av lagstiftningsbehörighet sedan upptagits i landskapsbudgeten. Medlen avser närmast finansiering av jordbrukets och fiskets anpassning, förverkligandet av den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken samt regionalpolitiken.

De utgifter som härrör från EG-finansiering finns likaså upptagna under ett centralt moment. I den mån landskapet skall delfinansiera vissa verksamheter, den s.k. nationella finansieringen, är utgifterna härför upptagna under respektive förvaltningsområde.

För utskottet har i övrigt utförligt redogjorts för de ändringar som aktualiseras i förslaget till följande landskapsbudget och orsaken till dessa. Utskottet, som inte i sitt utlåtande önskar föregå budgetbehandlingen och som vill undvika onödiga upprepningar, hänvisar därför enbart till landskapsstyrelsens redogörelse över EU-medlemskapets inverkan i de allmänna motiveringarna till budgetförslaget vad gäller informationsinnehållet. Utskottet bedömer att ytterligare anpassningar av landskapets budget till ett EU-medlemskap kan bli nödvändiga då samtliga verkningar är kända och förutsättningar för en helhetsbedömning finns.

Återverkningar på förvaltningsorganisationen

Utskottet bedömer att ett EU-medlemskap kommer att aktualisera behovet av förändringar i nuvarande förvaltningsorganisation och omskolning av den personal på vilken eventuellt påförs nya uppgifter. Redan i sina meddelanden har landskapsstyrelsen påtalat behovet av personalförstärkning inom förvaltningen. Utskottet inväntar landskapsstyrelsens ställningstagande och underlag i frågan innan det uttalar sig om en ändamålsenlig organisation och huruvida eventuella merkostnader är motiverade.

Handhavandet av den offentliga ekonomin i övrigt

I regeringens EU-proposition redogörs för förverkligandet av den ekonomiska och monetära unionen i stöd av Maastrichtfördraget. För att unionen skall kunna förverkligas förutsätts att underskottet i medlemstatens offentliga sektors finanser inte får överstiga tre procent av bruttonationalprodukten till marknadspris. Bruttoskuldsättningen i den offentliga sektorn får inte överstiga 60 procent av bruttonationalprodukten. Ansvar för finanspolitiken kommer fortsättningsvis att kvarstå hos medlemsstaternas regeringar och parlament. Syftet med reglerna är att förbättra budgetdisciplinen i medlemsstaterna så att en gemensam valutaunion skall kunna uppnås.

Utskottet konstaterar att frågan i sig är av rikslagstiftningsnatur. Frågan om gränser för den offentliga skuldsättningen har dock enligt utskottets uppfattning även indirekta effekter på landskapets ekonomi. Utskottet bedömer att reglerna skall tolkas så att de avser medlemsstaten som helhet varvid den samlade effekten av skuldsättningen hos samtliga offentliga samfund inte får överstiga den stadgade gränsen. Beroende på vilka instrument staten använder för att reglera sin skuldsättning och hur staten hanterar sin ekonomi i övrigt kommer detta automatiskt att få effekter på det avräkningsbelopp som årligen skall utbetalas till landskapet.

Deltagandet i det nationella beslutsfattandet i EU-ärenden

Den arbetsgrupp som fungerat under Niilo Jääskinens ledning föreslår flera olika sätt på vilket landskapet kunde garanteras delaktighet i det nationella beslutsfattandet i EU-ärenden. Fråga är om delaktighet vid beredningen dels av frågor som hör under landskapets lagstiftningsbehörighet, dels av frågor som är enbart av rikslagstiftningsnatur. Dessutom föreslås att en tjänst som specialrådgivare inrättas vid Finlands EU-ambassad i Bryssel för bevakning av frågor som rör landskapet.

Utskottet konstaterar att förslagen, vilka syftar till att trygga Ålands möjligheter att påverka beredningen av ärenden, är särskilt viktiga i de fall fråga är om att upprätta omfattande fleråriga program för erhållande av stöd ur de s.k. strukturfonderna. Till den del stöden gäller rättsområden som hör under landskapets lagstiftningsbehörighet, innebär de beviljade bidragen till följd av godkända program inkomster i landskapets budget.

Beträffande inrättandet av tjänsten vid Finlands EU-ambassad konstaterar utskottet att arbetsgruppen föreslagit att landskapet skall stå för kostnaderna härför. En finansiering över landskapets budget kommer sannolikt att innebära att fråga totalt sett blir om en merkostnad. Utskottet tar dock inte ställning till huruvida en dylik tjänst är behövlig eller hur kostnaderna härför skall bestridas utan inväntar i första hand landskapsstyrelsens eventuella vidare åtgärder i saken.

Ålandsprotokollet

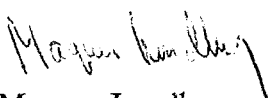
Utskottet anser att de frågor som berörs i det s.k. Ålandsprotokollet faller utanför utskottets verksamhetsområde och har därför inte yttrat sig över detta.

EU-anslutning eller inte

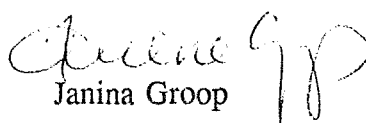
Utskottet har uppfattat att det skall ta ställning huruvida det kan förorda en anslutning till den europeiska unionen eller inte med hänsyn till samtliga omständigheter som framkommit i ärendet, d.v.s. även sådana omständigheter som rör frågor utanför utskottets verksamhetsområde. Utskottet finner det inte ändamålsenligt att utskottet som lagtingsorgan skall ha en självständig uppfattning i frågan och har därför inte yttrat sig i denna.

Mariehamn den 10 november 1994

Ordförande


Magnus Lundberg

Sekreterare


Janina Groop

1. The first part of the paper discusses the importance of the study of the history of the United States. It is argued that the study of the history of the United States is essential for a full understanding of the country and its people. The author points out that the history of the United States is a complex and multifaceted one, and that it is important to study it from a variety of perspectives. The author also points out that the study of the history of the United States is important for the development of a sense of national identity and pride.

2. The second part of the paper discusses the importance of the study of the history of the United States. It is argued that the study of the history of the United States is essential for a full understanding of the country and its people. The author points out that the history of the United States is a complex and multifaceted one, and that it is important to study it from a variety of perspectives. The author also points out that the study of the history of the United States is important for the development of a sense of national identity and pride.

3. The third part of the paper discusses the importance of the study of the history of the United States. It is argued that the study of the history of the United States is essential for a full understanding of the country and its people. The author points out that the history of the United States is a complex and multifaceted one, and that it is important to study it from a variety of perspectives. The author also points out that the study of the history of the United States is important for the development of a sense of national identity and pride.

4. The fourth part of the paper discusses the importance of the study of the history of the United States. It is argued that the study of the history of the United States is essential for a full understanding of the country and its people. The author points out that the history of the United States is a complex and multifaceted one, and that it is important to study it from a variety of perspectives. The author also points out that the study of the history of the United States is important for the development of a sense of national identity and pride.

5. The fifth part of the paper discusses the importance of the study of the history of the United States. It is argued that the study of the history of the United States is essential for a full understanding of the country and its people. The author points out that the history of the United States is a complex and multifaceted one, and that it is important to study it from a variety of perspectives. The author also points out that the study of the history of the United States is important for the development of a sense of national identity and pride.

6. The sixth part of the paper discusses the importance of the study of the history of the United States. It is argued that the study of the history of the United States is essential for a full understanding of the country and its people. The author points out that the history of the United States is a complex and multifaceted one, and that it is important to study it from a variety of perspectives. The author also points out that the study of the history of the United States is important for the development of a sense of national identity and pride.

ÅLANDS LAGTING

Till lagutskottet

från näringsutskottet

Lagutskottet har den 17 oktober 1994 i enlighet med 41 § 1 mom. landstingsordningen inbegärt näringsutskottets utlåtande i fråga om republikens presidents framställning nr 9/1993-94 om regeringens proposition till riksdagen om godkännande av vissa bestämmelser i fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

Utskottet konstaterar inledningsvis att en stor del av de verksamhetsområden som hänförs till näringsutskottet kommer att beröras av en åländsk anslutning till Europeiska unionen. Såväl EU-anslutningen som sådan som undantagen i det s.k. Ålandsprotokollet får återverkningar på de för Åland betydelsefulla näringarna såsom handeln, rederinäringen, jordbruket och fisket.

Ålandsprotokollets betydelse för det åländska näringslivet

Näringsrätt och jordförvärv

I artikel 1 i det s.k. Ålandsprotokollet sägs att bestämmelserna i Romfördraget inte skall hindra att de bestämmelser om Åland tillämpas som är i kraft den 1 januari 1994 och som gäller

- inskränkningar, på icke-diskriminerande grund, i rätten för fysiska personer som inte har hembygdsrätt samt för juridiska personer att förvärva och inneha fast egendom på Åland utan tillstånd av Ålands behöriga myndigheter,
- inskränkningar, på icke-diskriminerande grund, i etableringsrätten och i rätten att tillhandahålla tjänster för fysiska personer som inte har hembygdsrätt på Åland eller för juridiska personer utan tillstånd av de behöriga myndigheterna på Åland.

I sitt betänkande nr 13/1993-94 betonar utskottet att möjligheten att inskränka rätten att i landskapet utöva näring utgör en av hörnpelarna i det åländska självstyrelsesystemet. Utskottet konstaterar att bestämmelsen infördes i självstyrelselagen uttryckligen i syfte att

stärka nationalitetsskyddet och i samma syfte bereddes landskapet möjlighet att behålla bestämmelsen även efter EES-avtalets ikraftträdande. Begränsningarna i rätten att idka näring skall alltså inte primärt utnyttjas i konkurrensbegränsande syfte vilket även framgår av landskapsstyrelsens tillståndsprinciper. Enligt dessa principer kan näringsrätt förvägras av konkurrensskäl endast om den tilltänkta näringsverksamheten står i konflikt med det åländska nationalitetsskyddet genom att äventyra en fungerande konkurrensmättad marknad eller näringsgren.

Enligt utskottets bedömning är Ålandsprotokollets undantag för näringsrätt, i kombination med undantaget för jordförvärv, synnerligen angeläget. Betydelsen av dessa undantag blir dock inte särdeles påtaglig vid en anslutning till unionen i och med att någon ändring inte inträder i förhållande till dagsläget. Om Åland däremot skulle välja att ställa sig utanför unionen föreligger det enligt utskottets åsikt en risk för att EU skulle resa krav på reciprocitet i fråga om näringsrätt och jordförvärvsrätt. Ett sådant krav på ömsesidighet skulle innebära att en förutsättning för att ålänningar skulle ha rätt att inom EU, alltså även i riket, etablera sig eller förvärva fast egendom vore att EU-medborgare bereddes motsvarande rätt i landskapet. Ett utanförskap skulle med andra ord, enligt utskottets mening, kunna äventyra våra möjligheter att upprätthålla ett näringsliv i huvudsakligen åländska händer.

Skatteundantaget

Enligt artikel 2 i Ålandsprotokollet skall Ålands territorium anses vara ett tredje land som inte skall omfattas av EG-bestämmelser om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om omsättningsskatt, punktskatt och annan indirekt skatt. Undantaget syftar till att bevara en livskraftig åländsk ekonomi och skall inte återverka negativt på unionsintressena eller unionens gemensamma politik.

Utskottet konstaterar att undantaget medger möjlighet till fortsatt skattefri trafik mellan Åland och Sverige även efter 1999, då den skattefria försäljningen i den interna trafiken inom gemenskapen i övrigt upphör, liksom möjlighet till skattefri försäljning i trafiken mellan riket och Åland.

Det är ett känt faktum att det åländska näringslivet i allra högsta grad är beroende av välfungerande förbindelser med omvärlden. Många ålänningar är sysselsatta inom sjöfarten som tillsammans med övriga transporter står för drygt 40 procent av vår bruttoregionalprodukt. De täta och relativt billiga kommunikationerna har vidare möjliggjort turismens utveckling i landskapet men även underlättat all övrig, av varutransporter beroende näringsverksamhet. Enligt utskottets åsikt utgör därför Ålandsprotokollets skatteundantag den ur näringssynpunkt viktigaste förutsättningen för en åländsk anslutning till unionen.

Som en följd av avtalsmekanismen, enligt vilken Åland är att betrakta som tredje land, kommer skatteundantaget dessvärre även att resultera i att en skattegräns uppstår mellan Åland och riket. Skattegränsen kan framtvinga en form av förtullningsförfarande vilket skulle leda till nya gränsformaliteter i handeln mellan riket och Åland. Utskottet noterar att den av finansministeriet tillsatta arbetsgruppen, den s.k. Alasalmigruppen, den 25 oktober 1994 av regeringens ekonomisk-politiska utskott fick besked om att sådana gränsformaliteter om möjligt skall undvikas. Arbetsgruppen har ännu inte presenterat något betänkande vilket, enligt vad utskottet fått erfara, förorsakat oro bland näringsidkarna i landskapet.

Utskottet finner det önskvärt att gränsformaliteter undviks åtminstone så länge de indirekta skattesatserna i landskapet inte avviker från rikets skattesatser. Nya formaliteter i handeln mellan riket och Åland skulle, enligt utskottets mening, försätta de åländska näringsidkarna i ett ofördelaktigt konkurrensläge i förhållande till näringsidkare i riket. Vidare finner utskottet det synnerligen angeläget att näringsidkarna i landskapet snarast möjligt ges besked i frågan.

Beslutet i regeringens ekonomisk-politiska utskott den 25 oktober innefattade även ett politiskt ställningstagande enligt vilket tax-free trafik inte skall möjliggöras mellan riket och Åland. Enligt vad utskottet fått erfara har finansministeriet senare gjort bedömningen att en lagändring krävs för att tax-free trafik inte automatiskt skall bli möjlig i och med anslutningen till EU. Utskottet konstaterar vidare att avtalsmekanismen med Åland som tredje land även möjliggör avvikande indirekta skatter på land, såsom lägre skattesatser i fråga om mervärdesskatt på tjänster inom turistsektorn. En sådan avvikelse torde enligt utskottets mening kunna anses motiverad med tanke på den speciella näringsstrukturen i landskapet. Utskottet har här valt att speciellt nämna en avvikande turistmoms som exempel på en avvikelse som enligt utskottets åsikt vore önskvärd. Någon strävan att utnyttja skatteundantaget på ett sådant sätt som inte kan anses förenligt med nordisk skattetradition finns således inte. Utskottet förutsätter att landskapsstyrelsen fortsättningsvis kommer att föra diskussioner med berörda riksmyndigheter i fråga om skatteundantagets förverkligande.

Anslutningens allmänna betydelse för näringslivet

Den Europeiska gemenskapen har sedan den ekonomiska gemenskapen upprättades, grundat sig på en tullunion och på skapandet av en gemensam marknad för medlemsstaterna. Inom den gemensamma marknaden skall hinder för den fria rörligheten av varor, tjänster, personer och kapital undanröjas. I anknytning till uppnåendet av den gemensamma marknadens mål har också en gemensam jordbruks- och transportpolitik skapats liksom gemensamma konkurrensregler och institutioner med befogenheter att förenhetliga

medlemsstaternas lagstiftning.

Enligt utskottets uppfattning skulle en anslutning till unionen innebära att nya marknader öppnades för det åländska näringslivet i och med förbudet mot tullar på import och export i kombination med avskaffandet av övriga handelshinder. Utskottet önskar i sammanhanget peka framförallt på de nya möjligheter i handeln med Sverige som en anslutning förhoppningsvis kommer att medföra. I och med att anslutningen sker på i Ålandsprotokollet angivna villkor, kommer den dock, enligt utskottets bedömning, inte att medföra något hot mot det existerande lokala näringslivet.

För sjöfartens del konstaterar utskottet att handelssjöfarten enligt självstyrelselagens bestämmelser är att hänföra till rikets lagstiftningsbehörighet. Detta innebär att reglerna, oberoende av om Åland ansluts till unionen eller inte, kommer att bli föremål för harmonisering. Om Åland inte ansluts till unionen skulle de åländska hemmaregistrerade fartygen i EU-rätten jämföras med fartyg registrerade i tredje land vilket t.ex. skulle innebära att fartygen inte fick tillträde till cabotagetransporter inom EU-staterna. Vidare skulle de aktiva sjöfartspolitiska åtgärderna inom EU inte beröra den åländska handelssjöfarten som inte heller skulle få tillgång till det planerade EUROS-registret eller till likabehandling i fråga om farledsavgifter.

Utskottet konstaterar att redan EES-avtalet förutsatte lagstiftningsändringar bland annat i syfte att möjliggöra ökad konkurrens i fråga om vissa näringar. Några ändringar av landskapslagstiftningen i fråga om t.ex. näringsstöd, transporter och posttjänster, kommer således inte, enligt vad utskottet fått erfara, av denna anledning att bli nödvändiga som resultat av en anslutning till unionen. Detsamma gäller lagstiftningen om offentlig upphandling. Vidare noterar utskottet att delar av de områden där lagstiftningsändringar förutsattes genom EES-avtalet eller förutsattes genom EU-anslutningen, är att hänföra till rikets lagstiftningsbehörighet. Sådana områden är t.ex. konkurrenslagstiftningen och lagstiftningen om utlänningars rätt att förvärva aktier och andelar i finländska företag liksom lagstiftningen på arbetsrättens område. Beträffande dessa områden noterar utskottet även att den finländska EU-anpassade lagstiftningen kommer att gälla i landskapet oberoende av en åländsk anslutning till EU. Också lagstiftningsändringar med anledning av den gemensamma handelspolitiken i förhållande till icke-medlemsstater ankommer på riket.

Vidare önskar utskottet fästa lagutskottets uppmärksamhet vid EU:s medlemsstaters gemensamma standpunkt i april 1992, enligt vilken penningsspel inte ingår i den ekonomiska rätten utan hänförs till den allmänna ordningen. Någon lagändring som möjliggör fri konkurrens i fråga om anordnande av penningsspel kommer således inte att bli nödvändig.

Regionalpolitiken

Inom EU finns, vid sidan av målsättningen att öka konkurrensen och utvidga marknaden, även en strävan mot kohesion, d.v.s. en ekonomisk och social sammanhållning. En central del av EU:s kohesionspolitik är den gemensamma regionalpolitiken.

Medlen för gemenskapens regionalpolitik är framförallt strukturfonderna men även kohesionsfonden och Europeiska investeringsbanken anses centrala ur ett europeiskt perspektiv. Man kan även skönja en strävan mot att i större utsträckning beakta regionalpolitiken i arbetet inom andra sektorer, såsom jordbrukspolitiken, trafik- och energipolitiken samt miljöpolitiken. Regionalpolitiken hör till en av EU:s viktigaste verksamhetssektorer och dess andel av gemenskapens budget är, näst efter jordbrukets, den största.

I syfte att öka effektiviteten hos strukturfonderna har EU uppställt fem gemensamma mål för fondernas verksamhet. Hela Finland omfattas av tre av dessa mål, nämligen målsättningen att motarbeta långtids- och ungdomsarbetslöshet, att underlätta omstrukturering av industriarbetet och att påskynda anpassningen av jordbruket och fisket. Underlaget för ansökan om medel ur fonderna utgörs av fleråriga program som tar sikte på hur EU:s målsättning skall uppfyllas. Separata program för landskapet kommer att ingå i Finlands ansökan till kommissionen och programmen utarbetas som bäst i av landskapsstyrelsen tillsatta arbetsgrupper med bred representation av olika intressegrupper.

Ur ett åländskt regionalpolitiskt perspektiv är mål nr 5b, att främja landsbygdens utveckling genom att minska beroendet av primärnäringsarna, av speciellt intresse. Utskottet har fått erfara att regeringen, på förslag av landskapsstyrelsen, i september 1994 beslöt att inför Europeiska kommissionen föreslå att de femton åländska landsbygds-kommunerna vid en åländsk anslutning skulle bli att hänföra till sådana områden som kan få stöd i enlighet med mål 5b. Kriterierna för de s.k. 5b-områdena är låg BNP per capita, låg befolkningstäthet och stort beroende av primärnäringsarna. Något besked har ännu inte lämnats från kommissionen men landskapsstyrelsen bedömer att utsikterna är goda för att förslaget accepteras.

Jordbruket

Jordbrukspolitiken blir vid en anslutning till unionen helt och hållet en EG-angelägenhet. De enskilda medlemsstaterna inom unionen kan alltså inte själva bedriva jordbrukspolitik.

Målet för den gemensamma jordbrukspolitiken är att höja produktiviteten inom jordbruket, att tillförsäkra jordbruksbefolkningen en skälig levnadsstandard, att stabilisera marknaderna, att trygga försörjningen och att tillförsäkra konsumenterna tillgång till varor till skäliga priser. I sin jordbrukspolitik följer EG tre principer; en gemensam inre marknad, vilket betyder att tullar och handelshinder mellan medlemsstaterna inte är tillåtna, gemenskaps-

preferens, vilket innebär att gemenskapens egna produkter gynnas i förhållande till produkter från tredje land samt gemensam finansiering vilken kanaliseras via EG:s budget och Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket.

Eftersom handeln med jordbruksprodukter inte omfattades av EES-avtalet kommer en anslutning till Europeiska unionen att innebära att huvuddelen av den nationella lagstiftningen om jordbruket upphävs eller ändras och ersätts av motsvarande EG-lagstiftning. Konstateras kan att största delen av EG:s regelverk på området utgörs av förordningar som blir direkt bindande vid ett medlemskap. I den utsträckning landskapet har lagstiftningsbehörighet kan upphävande eller ändringar även av landskapslagstiftningen bli aktuella.

Landskapets lagstiftningsbehörighet i fråga om jordbrukspolitiken inskränker sig till delar av styrningen av lantbruksproduktionen medan frågor som pris- och exportstöd hänförs till rikets behörighetsområde. Detta innebär att priset på åländska jordbruksprodukter kommer att sjunka på grund av Finlands anslutning till Europeiska unionen oberoende av om landskapet ansluter sig till unionen eller inte. Däremot kommer landskapet vid ett utanförskap inte att få tillgång till stöd ur unionens strukturfonder.

Syftet med EG:s strukturstöd inom jordbruket är bl.a. att förbättra effektiviteten vad gäller jordbrukets produktionsstruktur, att utveckla förädlingen och marknadsföringen och att skydda landsbygdens miljö. EG finansierar i princip mellan 25 och 50 procent av strukturstödet medan resterande finansieringsandel ankommer på medlemsstaterna själva.

I sitt meddelande till lagtinget med redogörelse för tidigare oredovisade konsekvenser av ett åländskt medlemskap i Europeiska unionen (nr 1/1994-95), redogör landskapsstyrelsen för den behörighetsfördelning mellan riket och landskapet i fråga om strukturstöd, vilken utarbetats av den s.k. Uronen-gruppen med representanter från såväl jord- och skogsbruksministeriet som landskapsstyrelsen. I princip föreslås att direkta inkomststöd skall hänföras till rikets behörighet medan övriga typer av stöd, vilka som regel förutsätter ett visst åtagande från lantbrukarens sida, anses höra till landskapets behörighet. Genom den föreslagna behörighetsfördelningen kommer miljöstöden och strukturstöden inom mål 5a att hänföras till landskapets behörighet. Eftersom utskottet konstaterar att en detaljerad beskrivning av målsättningen med dessa stöd ingår i ovannämnda meddelande har utskottet avstått från att här närmare beskriva stöden.

Utskottet konstaterar att stora delar av det stöd som vid en åländsk anslutning till unionen skulle komma åländska jordbrukare till godo hänförs till rikets behörighetsområde. Den osäkerhet som på många punkter ännu råder i fråga om det s.k. nationella stödpaketet bidrar till den osäkerhet som många jordbrukare i landskapet känner inför ett medlemskap.

Speciellt stor är oron bland de åländska trädgårdsodlarna vilkas intressen inte i tillräcklig utsträckning beaktats i det nationella stödpaketet.

Utskottet konstaterar att jordbruket, oberoende av om Åland ansluter sig till unionen eller inte, står inför stora omställningar vilket kommer att kräva aktiva åtgärder från landskapsstyrelsens sida. För det åländska jordbrukets del ställer utskottet även sin förhoppning till att tillträdet till den svenska marknaden på sikt skall öppna nya möjligheter för jordbrukarkåren i landskapet.

Fisket

Utskottet konstaterar att fiskerinäringen är av relativt stor betydelse i landskapet. Av Finlands totalt ca 1500 fiskare med yrket som huvudsyssla finns 150 i landskapet. Därtill finns det på Åland ca 300 personer som bedriver fiske som bisyssla. I landskapet finns även 36 fiskodlingsanläggningar som tillsammans sysselsätter ett hundratal personer.

Inom EG finns även en gemensam fiskeripolitik som reglerar all verksamhet som anknyter till fiskeriekonomiskt utnyttjande av tillgångarna i havet. Dess målsättning och instrument motsvarar i stora drag jordbrukspolitikens.

Den gemensamma fiskeripolitiken gäller vid en anslutning även Åland, men utskottet konstaterar att politiken i praktiken kommer att beröra huvudsakligen fiske av de kvoterade arterna, d.v.s. lax, torsk, strömming och vassbuk. EU har nämligen övertagit den internationella fiskerikommissionen för Östersjöns regler för fisket i Östersjön. Systemet med kvoter kommer att bestå och de föreslagna kvoterna motsvarar enligt landskapsstyrelsen, väl dagens fångstmängder förutom i fråga om lax. Däremot kommer fisket inte såsom i dagsläget att begränsas till finländskt vatten. Åländska fiskare kommer inom ramen för sin kvot att kunna bedriva fiske på medlemsstaternas vatten intill en gräns på 12 sjömil, på samma sätt som EU-fiskare får möjlighet att inom ramen för sin kvot fiska intill 12 sjömilsgränsen i finländska vatten. Vad gäller svenskt vatten konstaterar utskottet att ett bilateralt avtal, som givit ländernas fiskare rätt att bedriva fiske på varandras vatten intill en gräns om 4 sjömil, sannolikt kommer att bestå. Rätten att inom unionens fiskezon bedriva fiske i området utanför 12 sjömilsgränsen gäller till år 2002, därefter kommer nya förhandlingar att vidta.

Prisstöd och lagringsstöd för strömming får inte längre förekomma efter ett medlemskap. Även inom fisket bedrivs dock inom EU en strukturpolitik som syftar till att stödja en ändamålsenlig utveckling av medlemslänternas fiskeflottor. Av landskapsstyrelsens meddelande nr 1/1994-95 framgår att fiskerinäringen i landskapet under år 1995 beräknas kunna komma i åtnjutande av 5,2 miljoner mark från EU:s program för utvecklingen av

fiskerinäringen. Noteras kan att EU:s regelverk främjar yrkesfisket framom annat fiske.

Utskottet noterar även att tullfriheten gynnar exporten av framförallt odlad regnbågslox. Yrkesfiskarna kan, genom att rätten att landa fisk utökas, utsättas för hårdare konkurrens men kan å andra sidan dra nytta av rätten att landa fisk i framförallt Sverige.

Jakten

I EU-rätten återfinns relativt stränga bestämmelser till skydd för flora och fauna. Utskottet konstaterar att Finland under förhandlingarna bl.a. begärde att vårjakten på sjöfågel och morkulla skulle få fortsätta i landskapet även efter en anslutning. EU:s svar var att man ansåg att dessa angelägenheter kan skötas genom bestämmelserna i artikel 9 i fågeldirektivet (79/409/EEG) (The EC side considers that these concerns can be addressed through the provisions of Article 9 of the Directive). EU:s svar har tolkats som en bekräftelse på möjligheten till fortsatt vårjakt.

ÄRENDETS BEREDNING

Utskottet har i ärendet hört landskapsstyrelseledamoten Anders Eriksson, utredaren Carin Holmqvist, verkställande direktören för Ålands producentförbund r.f. Olof Öström, verkställande direktören för Ålands handelskammare r.f. Agneta Erlandsson, t.f. planeringschefen Linnea Johansson, verkställande direktören för Ålands Turistförbund r.f. Gunnilla G. Nordlund, fiskeriintendenten Carl Storå, miljövårdsintendenten Håkan Kulves samt verkställande direktören för Ålands redarförening r.f. Hans Ahlström.

Närvarande vid ärendets avgörande behandling var ordföranden Boman, vice ordföranden Harry Eriksson, ledamöterna Abrahamsson, Häger (delvis) och Sjöblom samt ersättaren Englund (delvis).

Vice ordföranden Harry Eriksson samt ledamoten Häger har inte till alla delar omfattat utskottets utlåtande och fogar därför en gemensam avvikande åsikt till utlåtandet.

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Utskottet konstaterar att en åländsk anslutning till den Europeiska unionen innebär såväl fördelar som nackdelar inom de områden vilka är att hänföra till utskottets verksamhetsområde. Efter moget övervägande har utskottet dock, mot bakgrund av det förhandlingsresultat som föreligger, inte funnit tillräcklig anledning för lagtinget att förvägra bifall till att lagen om godkännande i fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen träder i kraft i landskapet.

Med hänvisning till det ovan anförda framför utskottet som sitt utlåtande

att lagutskottet bör beakta vad som
sägs i detta utlåtande när det utarbe-
tar sitt betänkande.

Mariehamn den 17 november 1994

Ordförande



Tage Boman

Sekreterare



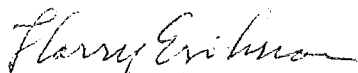
Susanne Eriksson

AVVIKANDE ÅSIKT

Undertecknade önskar härmed reservera sig mot näringsutskottets beslut att ställa sig positivt till en åländsk anslutning till Europeiska unionen.

De eventuella fördelar ett medlemskap för Ålands del skulle medföra är alltför vaga.

Mariehamn den 17 november 1994


Harry Eriksson


Bengt Häger

1. Introduction

The purpose of this study is to investigate the effects of the proposed system on the performance of the participants. The study was conducted in a controlled environment and the results are presented in the following sections.

The study was conducted in a controlled environment and the results are presented in the following sections.

The study was conducted in a controlled environment and the results are presented in the following sections.

The study was conducted in a controlled environment and the results are presented in the following sections.

ÅLANDS LAGTING

Till lagutskottet

från kulturutskottet

Lagutskottet har den 17 oktober 1994 i enlighet med 41 § 1 mom. landstingsordningen inbegärt kulturutskottets utlåtande i fråga om republikens presidents framställning nr 9/1993-94 om regeringens proposition till riksdagen om godkännande av vissa bestämmelser i fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

Utskottet konstaterar inledningsvis att inverkan på de sektorer som faller inom kulturutskottets verksamhetsområde av ett åländskt medlemskap i Europeiska unionen på kort sikt inte torde bli särdeles stor. Den gemensamma kulturpolitiken inom unionen strävar nämligen till att stöda kulturen i medlemsstaterna med respekt för den nationella och regionala mångfalden. Även ansvaret för utbildningspolitiken åligger medlemsstaterna medan gemenskapens uppgift är att stöda och komplettera medlemsstaternas åtgärder. Utskottet baserar vidare sin bedömning på att Åland redan genom EES-avtalet beretts möjlighet att delta i stora delar av kultur- och utbildningsutbytet inom EU.

Ett eventuellt medlemskap kan dock innebära vissa förändringar på kultur- och utbildningsområdet även för Åland. Möjligheten att erhålla stöd ur unionens struktur- och socialfonder för projekt med anknytning till utbildning och kultur öppnas liksom flera andra förmåner inom utbildning, kultur och forskning. Ett ökat utbyte skulle sannolikt föra med sig ökad kännedom och kunskap om Europa på Åland men även ökad kännedom om Åland i Europa. Behovet av språkundervisning och av undervisning på främmande språk skulle likaledes vara ett resultat av den ökade rörligheten. Vidare noterar utskottet att bestämmelserna om offentlighet inom EU inte till alla delar motsvarar den offentlighetsprincip som i dag gäller på Åland.

Språket

Enligt vad utskottet fått erfara kommer såväl svenska som finska att bli officiella språk i Europeiska unionen om Finland blir medlem. Riksdagens utrikesutskott har till sitt betänkande om Finlands anslutning till unionen fogat en kläm enligt vilken utskottet förutsätter att både finska och svenska blir officiella språk inom EU.

I betänkandet om Finlands medlemsansökan från Europaparlamentets utskott för utrikes

affärer och säkerhet sägs dock att utskottet befarar att tolv arbetsspråk i parlamentet kommer att göra arbetet mer besvärligt och dyrt varför utskottet hemställer hos parlamentets talmanskonferens att omedelbart försöka finna en sådan lösning på problemet som respekterar medlemmarnas rättigheter samtidigt som den skall underlätta en effektivisering av parlamentets arbete i demokratins tjänst.

Enligt kulturutskottets mening utgör det svenska språkets status som officiellt språk i unionen en förutsättning för ett åländskt medlemskap. Oavsett framtida förändringar i den språkliga policyn inom EU, bör det enligt utskottets mening vara möjligt att också i praktiken ha svenska som arbetsspråk.

Utbildningen

Utskottet konstaterar att ansvaret för det nationella utbildningssystemet och undervisningens innehåll åligger de enskilda medlemsstaterna i EU. Även om utbildningsområdet i dess helhet, efter Maastrichtfördragets ikraftträdande, kan sägas höra till gemenskapens behörighetsområde är gemenskapens uppgift inskränkt till att bidra till utvecklingen av en utbildning av hög kvalitet och att bedriva en sådan utbildningspolitik som stöder och kompletterar medlemsstaternas åtgärder.

Inom gemenskapen finns ett antal utbildnings- och utbytesprogram. Genom EES-avtalet har Åland hittills givits rätt att delta i merparten av dessa program vilket enligt vad utskottet fått erfara utnyttjats av ett tiotal åländska ungdomar. Utskottet noterar att åländska ungdomar som studerar i högskolor utanför landskapet sannolikt via sin högskola skulle ha möjlighet att delta i utbytesprogram även om Åland inte skulle bli medlem i EU.

Vidare noterar utskottet att det inom gemenskapen råder en s.k. likabehandlingsprincip även i fråga om terminsavgifter vid medlemsstaternas utbildningsanstalter vilket innebär att alla medborgare i medlemsstaterna skall betala samma terminsavgift som landets egna medborgare medan en högre avgift kan uppbäras endast av medborgare i icke-medlemsländer.

Minskade hinder för rörlighet kommer att innebära större möjligheter för åländska ungdomar att studera utomlands men kommer också att förutsätta större beredskap i våra skolor att ta emot elever från övriga medlemsstater. Enligt vad utskottet fått erfara har ännu inte någon åländsk skola tagit initiativ till internationell verksamhet inom ramen för gemenskapens program. Flera skolor bedriver dock utbytesverksamhet med skolor i länder utanför EU. Eftersom utskottet ser en risk för att en anslutning kommer att leda till en fokusering på medlemsländerna önskar utskottet betona vikten av att landskapsstyrelsen även uppmuntrar till utbyte med andra länder.

Utskottet önskar fästa lagutskottets uppmärksamhet vid att det i rådets direktiv nr 77/486/EEG, Art. 3 sägs att medlemsstaterna i enlighet med sina nationella förhållanden

och rättssystem skall vidta lämpliga åtgärder för att främja undervisning i hemspråk och i ursprungslandets kultur för barn vars föräldrar är arbetstagare och samtidigt medborgare i en annan medlemsstat.

Kulturen

Utskottet konstaterar att kulturen är och förblir i första hand en nationell angelägenhet oavsett ett medlemskap i unionen. Regler om en gemensam kulturpolitik infördes i EG:s fördrag först genom överenskommelsen i Maastricht. Syftet med den gemensamma kulturpolitiken är att stöda medlemsländernas kultur med respekt för deras nationella eller regionala mångfald. Gemenskapens insatser skall även främja samarbetet mellan medlemsländerna främst i fråga om att förbättra kunskaperna om de europeiska folkens kultur och historia och att bevara det kulturarv som har europeisk betydelse. EU avser vidare att främja det icke-kommersiella kulturutbytet liksom konstnärligt och litterärt skapande.

Eftersom EES-avtalet inte innehåller några regler om kulturen kommer ett medlemskap att ge tillgång till gemenskapens kultur- och kulturarvsprogram. Ett medlemskap ger också möjlighet att få stöd ur gemenskapens strukturfond för olika kulturprojekt även på regional nivå. Som exempel på regionala projekt som kan tänkas komma i åtnjutande av sådant stöd kan nämnas Svenska kulturfondens turismkultur-program som även innefattar Åland. Nämnas bör dock att anslagen inom gemenskapen för kulturändamål hittills varit ytterst blygsamma.

Massmedia

Utskottet noterar att det inom EU hittills funnits en benägenhet att jämställa mediaområdet med varu- och tjänstesektorn och att EU-reglerna endast berört området för audiovisuella tjänster. En utveckling mot en mera mediapolitisk inriktning kan dock skönjas, men någon harmonisering på området eftersträvas inte förutom i fråga om handeln mellan staterna. Vidare noterar utskottet att gemenskapens konkurrenslagstiftning i princip är tillämplig på mediaföretag, något som dock knappast kommer att beröra åländska mediaföretag.

Landskapets lagstiftning på massmediaområdet har redan genom EES-anslutningen anpassats till gemenskapens regler i och med att radiolagen med kompletterande förordning anpassades till det s.k. TV-direktivet. Det åländska regelverket har notifierats och därefter på en punkt ändrats i enlighet med ett påpekande från EFTA:s övervakningsorgan ESA.

Offentlighetsprincipen

Offentlighetsprincipen är enligt utskottets mening en grundläggande demokratisk princip som innebär att det skall vara möjligt att påverka innan beslut fattas, att handlingar skall vara tillgängliga och att debatten är öppen.

Det är viktigt att de nordiska medlemsstaterna hävdar offentligheten inom EU så att gemenskapens arbetsformer kan utvecklas mot större öppenhet och inflytande. Om Åland ansluter sig till den Europeiska unionen bör landskapet därför, framförallt inom ramen för det nordiska samarbetet men även i samverkan med regionala organisationer i Europa,

medverka till en ökad insyn i gemenskapens lagstiftningsprocess. Utskottet anser det viktigt att de nordiska parlamenten samordnar sin verksamhet i de utskott som behandlar EU-frågorna, t.ex. genom regelbundet återkommande möten för informationsutbyte men även för samordning av olika initiativ och ställningstaganden inom EU.

För mindre medlemsstater och regioner är det väsentligt att kunna få insyn och möjlighet att påverka på ett tidigt stadium i beredningen och beslutsprocessen. Informationen under beredningen måste enligt utskottets mening bli mer öppen och jämlik så att alla får tillgång till samma information. Idag är det de ekonomiska resurserna för lobbying och annan påverkan som ger tillgång till information och därmed inflytande. Utskottet önskar i sammanhanget fästa lagutskottets uppmärksamhet på vikten av att lagtinget och landsskapstyrelsen tar del i gemenskapens berednings- och beslutsprocesser i ett så tidigt skede som möjligt.

ÄRENDETS BEHANDLING

Kulturutskottet har i ärendet hört avdelningschefen Sten-Erik Abrahamsson och lagberedningssekreteraren Hans Selander.

I ärendets avgörande behandling deltog ordföranden Erland, vice ordföranden Björling samt ledamöterna Flodin, Liljehage och Lund.

UTSKOTTETS FÖRSLAG

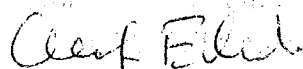
Med hänvisning till det ovan anförda framför utskottet som sin åsikt

att det ur kultur- och utbildningspolitisk synvinkel inte föreligger någon anledning för lagtinget att förvägra bifall till att lagen om godkännande av vissa bestämmelser i fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen träder i kraft i landskapet.

Mariehamn den 14 november 1994

På kulturutskottets vägnar:

Ordförande


Olof Erland

Sekreterare


Susanne Eriksson

ÅLANDS LAGTING

Till lagutskottet

från social- och miljöutskottet

Lagutskottet har den 17 oktober 1994 i enlighet med 41§ 1 mom. landstingsordningen inbegärt social- och miljöutskottets utlåtande i fråga om republikens presidents framställning nr 9/1993-94 om regeringens proposition till riksdagen om godkännande av vissa bestämmelser i fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

Utskottet konstaterar inledningsvis att ansvaret inom de sektorer som hör till utskottets verksamhetsområde, social- och hälsovården samt jämställdheten, till stora delar åvilar de enskilda medlemsstaterna i den Europeiska unionen och att man på gemenskapsnivå i regel endast utfärdar s.k. miniminormer som ger medlemsstaterna möjlighet att själva utfärda strängare regler. På miljöområdet rådet dock harmoniseringssträvanden och dagens strängare miljökrav kan vid ett medlemskap bli att betrakta som handelshinder. Utskottet konstaterar vidare att en stor del av lagstiftningen på utskottets ansvarsområde redan är bindande för landskapet genom EES-avtalet.

Socialpolitiken

Den nordiska socialpolitiken skiljer sig i många avseenden från socialpolitiken i de flesta av de nuvarande medlemsstaterna i Europeiska unionen i det att den ser den sociala tryggheten i ett vidare perspektiv, den innefattar förmåner som inte är bundna till anställning och den har en etablerad organisation som ger tjänster. Den nordiska socialpolitiken bidrar också till större jämställdhet t.ex. genom en välfungerande barndagvård och skolmåltider. Noteras kan dock att Finland för närvarande, på grund av det statsfinansiella läget, har lägre nivåer på förmånerna än många andra länder i Europa.

Enligt utskottets åsikt utgör en god ekonomi den grundläggande förutsättningen för en utvecklad politik på det sociala området. Ett medlemskap, även för Ålands del, skulle enligt utskottet bidra till en stabil ekonomisk utveckling utan att för den skull ålägga oss några direkta skyldigheter att anpassa vår socialpolitik eller dess finansiering till den europeiska. EU-staterna har en mycket varierande syn på den sociala tryggheten och någon harmonisering, d.v.s. samordning, på området eftersträvas inte inom unionen. En långsiktig konvergens, d.v.s. tillnärmning, utgör dock en målsättning men på grund av de stora historiska, kulturella och traditionella skillnaderna sker tillnärmningen mycket långsamt. Utskottet anser det dock angeläget att landskapet, vid ett eventuellt åländskt

medlemskap, framförallt inom ramen för det nordiska samarbetet, medverkar till bibehållandet av den nordiska välfärdsmodellen.

I en färsk s.k. socialpolitisk vitbok anges EU:s socialpolitiska uppgifter och inriktning. Verksamheten på gemenskapsnivå skall stöda och komplettera medlemsstaternas verksamhet i enlighet med subsidiaritetsprincipen. Gemenskapens målsättning för åtgärder inom socialpolitiken är att främja samarbetet mellan medlemsstaterna i synnerhet i fråga om sysselsättning, arbetsrätt, social trygghet, arbetarskydd, arbetshygien, information till och samråd med arbetstagarna samt förhandlingsrätt, rätt till lika lön, jämställdhet mellan könen samt föreningsfrihet. Utskottet noterar att stora delar av socialpolitiken inom EU är att hänföra till sådana delar av arbetsmarknadsområdet över vilka landskapet inte har lagstiftningsbehörighet.

Utskottet konstaterar att ett EU-medlemskap skulle ge tillgång till medel ur den Europeiska socialfonden vars uppgift är att förbättra arbetstagarnas sysselsättningsmöjligheter. Landskapsstyrelsen har för ändamålet tillsatt en arbetsgrupp vars uppdrag är att utarbeta förslag till för vilka ändamål de uppskattningsvis ca 1 miljon mark som utgör Ålands andel av stödet från fonden, skall användas.

Jämställdheten

Inom EU finns en strävan mot ökad jämställdhet mellan män och kvinnor. De sex jämställdhetsdirektiven, däribland direktivet om lika lön och direktivet om lika behandling, blev gällande redan genom EES-avtalet medan däremot EU:s jämställdhetsprogram, det tredje i ordningen, blir gällande först genom ett medlemskap. Syftet med programmet är att ge kvinnor större andel i beslutsfattandet både inom politik och ekonomi, att bereda kvinnor möjlighet till mer och mångsidigare utbildning än idag och att förbättra kvinnornas ställning i arbetslivet.

Utskottet konstaterar att den formella delen av jämställdhetssträvandena inom EU i princip är tillfyllest, i synnerhet som direktiven hittills tolkats relativt strikt av EU-domstolen. Däremot är kvinnornas reella situation i många av dagens EU-länder, med nordiska mått mätt, inte alltid den bästa framförallt därför att möjligheterna att kombinera familj med förvärvsarbete är mer begränsade.

Utskottet konstaterar att en förutsättning för ökad jämställdhet är en välfungerande socialpolitik och vill därför ånyo understryka vikten av att landskapsstyrelsen inom ramen för det nordiska samarbetet värnar om det regelverk som möjliggör ett kvinnligt aktivt deltagande i yrkes- och samhällsliv.

Hälso- och sjukvården

Hälso- och sjukvården har traditionellt inte ansetts höra till gemenskapens ansvarsområden men dess lagstiftning har dock indirekt påverkat hälso- och sjukvården t.ex. genom

regleringen av den rörliga arbetskraftens socialskydd, godkännande av examina, läkemedel och medicinsk apparatur samt arbetarskydd. Genom Maastrichtfördraget infördes därtill en artikel om samarbete i fråga om folkhälsa enligt vilken gemenskapen skall bidra till att säkerställa en hög hälsoskyddsnivå genom att främja samarbetet mellan medlemsstaterna och vid behov stödja deras insatser. I artikeln betonas samarbete framförallt i fråga om de stora folksjukdomarna och narkotikamissbruket.

Utskottet konstaterar att ett medlemskap i unionen för landskapets del inte kommer att få några större direkta följder eftersom vår hälso- och sjukvård öppnades för medborgare i EU:s medlemsstater redan genom EES-avtalet enligt vilket arbetstagare och dennes familj har rätt till sjukvård på den ort där arbetstagaren bor och arbetar.

En långsiktig tillnärmning även på hälso- och sjukvårdens område inom unionen är dock, enligt allmänna bedömningar, att vänta men ett medlemskap i unionen kommer enligt utskottets bedömning inte i någon högre grad att påverka våra lösningar på hälso- och sjukvårdsområdet.

Utskottet önskar i sammanhanget även påpeka att examensgiltigheten inom EU inte behöver medföra någon risk för att sjukvårdspersonalen inte kommer att behärska svenska språket i tillräcklig omfattning. Någon rätt att kräva språkkunskaper för godkännande av legitimation kommer inte längre att finnas men arbetsgivaren har fortsättningsvis möjlighet att kräva kunskaper i svenska.

Livsmedelskontrollen

Kontroll av livsmedel har i Finland traditionellt skötts genom gränskontroll som handhafts av myndigheterna medan man inom EU ålägger livsmedelsproducenterna en s.k. egenkontroll som kombineras med stickprovskontroll från myndigheternas sida. Utskottet konstaterar att våra regler om livsmedelskontroll har genomgått stora förändringar redan på grund av EES-avtalet i och med att företagen i princip ålagts egenkontrollen. EES-avtalet medförde dock inte att gränskontrollen avskaffades utan detta kommer att bli följden först av ett medlemskap i unionen.

Utskottet befarar att en avskaffad gränskontroll på sikt kan leda till ökad risk för införsel av sådana djursjukdomar som hittills inte förekommit i landskapet men konstaterar samtidigt att EU beviljat de nordiska länderna s.k. sär rättigheter. Sär rättigheterna möjliggör i praktiken en gränskontroll av djur från sådana områden där vissa bestämda, till människan överförbara sjukdomar enligt EU:s kartläggning förekommer.

Miljön

Utskottet konstaterar att miljöpolitiken inom EU avsevärt strängare under senare år. Genom Maastrichtfördraget ändrades hela gemenskapens uppgift från att främja en ekonomisk tillväxt till att främja en hållbar tillväxt samtidigt som en rad kompletteringar

av direkta miljöbestämmelser infördes i syfte att större miljöhänsyn skall tas i beslutsprocessen.

Eftersom miljöområdet, vid sidan av de fyra friheterna, utgör ett område inom vilket samarbetet skall harmoniseras, välkomnar utskottet denna utveckling inom gemenskapen men noterar samtidigt att miljöskyddet kunde få en ännu mer framträdande roll. Trots att miljöaspekterna på senare tid fått allt större betydelse prioriteras fortfarande ekonomisk tillväxt, fri rörlighet för varor och fri konkurrens framom miljöskydd.

Utskottet konstaterar att större delen av EU:s miljöskyddsförordningar och -direktiv trädde ikraft redan på grund av EES-avtalet. Utanför EES-avtalet står dock reglerna om bl.a. naturskydd och stöd för miljövänligt jordbruk. Enligt vad utskottet fått erfara torde några större ändringar av åländsk lagstiftning på miljöområdet inte vara att vänta som ett direkt resultat av en EU- anslutning.

Till den del landskapet har lagstiftningsbehörighet i fråga om kemikalier konstaterar utskottet att rikslagstiftningen bringats i kraft i landskapet och att lagstiftningen i princip motsvarar EU:s krav. På vissa punkter är rikslagstiftningen dock strängare än EU:s motsvarande regler vilket kan leda till att handelshinder uppstår vid ett finländskt medlemskap med påföljd att Finland måste sänka sina krav. Noteras kan dock att Finland vid medlemskapsförhandlingarna fick övergångsperioder för sina strängare författningar i fråga om svavelhalt i oljor, pentaklorfenolanvändning och kadmiumhalter.

Utskottet konstaterar vidare att delar av den åländska miljölagstiftningen för tillfället är föremål för anpassning till EU:s lagstiftning, såsom vattenlagen och landskapslagen om miljökonsekvensbedömningar. Åtgärder kan även komma att krävas från landskapets sida i fråga om kvalitetsnormer på luftvårdsområdet, renhållningslagstiftningen och reglerna om naturskydd. Vad gäller naturskyddet konstaterar utskottet att det s.k. habitatdirektivet införs i landskapet i samband med ett medlemskap vilket förpliktar oss att värna om skyddskrävande arter och deras naturliga livsmiljöer. Eventuellt kan denna bestämmelse komma att få betydelse i fråga om sälbeståndet i Ålands hav.

En viktig förändring i förhållande till dagsläget är att ett medlemskap skulle innebära tillgång till miljöstöd för jordbruket ur EU:s strukturfonder. I sitt meddelande nr 1/1994-95 med redogörelse till lagtinget över tidigare oredovisade konsekvenser av ett åländskt medlemskap i Europeiska unionen gör landskapsstyrelsen bedömningen att miljöstödet är att hänföra till landskapets behörighetsområde. En arbetsgrupp har tillsatts med uppgift att på basen av ett rådskrav utarbeta ett förslag till kriterier för när miljöstöd skall utbetalas. Enligt vad utskottet fått erfara kommer förslaget att innehålla begränsning av givor av gödsel och bekämpningsmedel samt gårdsvisa miljöprogram som skall innehålla såväl kartläggning som åtgärdsprogram, som krav för miljöstödet. Av miljöstödet står landskapet för 50 % medan resterande 50 % utgår ur strukturfondens medel.

Mot bakgrund av jordbrukets stora betydelse i landskapet utgör, enligt utskottets mening, miljöstödet en av de viktigaste positiva följderna för miljön av ett åländskt medlemskap i unionen. Ett mer miljöinriktat jordbruk kommer därtill att förhöja kvaliteten på våra jordbruksprodukter i den bemärkelsen att produkterna blir "renare", d.v.s. producerade med mindre mängder bekämpningsmedel, vilket förhoppningsvis gör dem attraktivare hos konsumenterna. Utskottet konstaterar att stödet är avsett att kompensera det merarbete, de merkostnader och det inkomstbortfall som en omställning i enlighet med miljöstödet kriterier kan leda till för jordbrukarna.

ÄRENDETS BEREDNING

Utskottet har i ärendet hört vicelantrådet Harriet Lindeman, avdelningschefen Bengt Linde, landskapsläkaren Birger Sandell, landskapsveterinären Mikael Karring, trädgårdsagronomen Soile Warttinen och representanten för Ålands Natur och miljö r.f. Marine Holm-Johansson.

Närvarande vid ärendets behandling var ordföranden K-G Eriksson och ledamöterna Beijar, Englund och Holmberg samt ersättaren Sjölund..

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Med hänvisning till det ovan anförda framför utskottet som sitt utlåtande

att det ur social- och miljöpolitisk synvinkel inte föreligger någon anledning för lagtinget att förvägra bifall till att lagen om godkännande i fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen träder i kraft i landskapet.

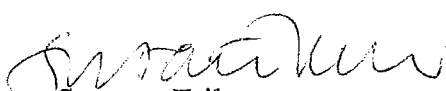
Mariehamn den 10 november 1994

På social och miljöutskottets vägnar:

Ordförande


Karl-Göran Eriksson

Sekreterare


Susanne Eriksson

The first part of the report deals with the general situation of the country. It is a very interesting and informative study of the country's development. The author has done a great deal of research and has gathered a wealth of material. The report is well written and is a valuable contribution to the study of the country's development.

The second part of the report deals with the economic situation of the country. It is a very interesting and informative study of the country's economic development. The author has done a great deal of research and has gathered a wealth of material. The report is well written and is a valuable contribution to the study of the country's economic development.

The third part of the report deals with the social situation of the country. It is a very interesting and informative study of the country's social development. The author has done a great deal of research and has gathered a wealth of material. The report is well written and is a valuable contribution to the study of the country's social development.

The fourth part of the report deals with the political situation of the country. It is a very interesting and informative study of the country's political development. The author has done a great deal of research and has gathered a wealth of material. The report is well written and is a valuable contribution to the study of the country's political development.

The fifth part of the report deals with the cultural situation of the country. It is a very interesting and informative study of the country's cultural development. The author has done a great deal of research and has gathered a wealth of material. The report is well written and is a valuable contribution to the study of the country's cultural development.